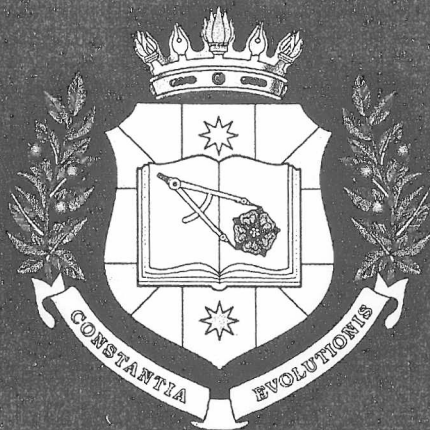

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРКАСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ
УНІВЕРСИТЕТ «ПРОФ., Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ» (БУРГАС, БОЛГАРІЯ)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей та виступів
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
молодих вчених, аспірантів і студентів

15 квітня 2011 р.

ТОМ III

Чернаси ЧДТУ 2011

КОНЦЕНТРАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ РИНКУ

Данкевич А. Є.

кандидат економічних наук

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Проаналізовано виробництво основних видів продукції в залежності від розмірів підприємств. Науково обґрунтовано пропозиції щодо напрямів підвищення ефективності використання земель у сільському господарстві.

Постановка проблеми

В ринкових умовах господарювання кожне підприємство прагне досягти максимального прибутку. Тому задіяний у виробництво гектар має бути прибутковим. В зв'язку з цим формування оптимальних розмірів підприємств з точки зору управління і організації виробництва є важливим завданням економічної науки.

Результати досліджень

Розміри сільськогосподарських підприємств формуються під впливом багатьох чинників: цілей і задач, які ставить перед собою суб'єкт господарювання, природних умов, наближеності до транспортних шляхів та ринків збуту, спеціалізації, технологічного оснащення, технології виробництва.

Протягом 2001-2009 років спостерігаються тенденції до збільшення розмірів сільськогосподарських підприємств площею понад 6 тис. гектар та підвищення їх ефективності. Якщо в 2001 році на долю підприємств з площею понад 8 тис. гектар приходило лише 5,3% земель то в 2009 році дані підприємства зосередили своє виробництво на площі понад 20% сільськогосподарських угідь [2].

Укрупнення розмірів сільськогосподарських підприємств значною мірою було обумовлено залученням інвестицій у сільськогосподарське виробництво та формуванням агрохолдингів, які на відміну від дрібних підприємств впроваджують у виробництво нові технології, мають кращі шанси залучити кредити, накопичений досвід роботи, кваліфіковані кадри, розвинену інфраструктуру, можливість диверсифікувати ризики і контролювати затрати по всьому ланцюгу – від поля до супермаркету.

В найближчій перспективі прогнозується збільшення кількості агрохолдингів і розширення площ за рахунок дрібних господарств, що займаються екстенсивним землеробством. За рахунок збільшення посівних площ і застосування інноваційних способів землеробства до 2015 року в Україні можуть збирати не менш 60-70 млн. тонн зерна на рік при урожайності 5-7 тонн з гектару.

Розміри підрозділів аграрних об'єднань, як правило, визначаються межами сільськогосподарських підприємств, де проводилось паювання з подальшим їх укрупненням за рахунок сусідніх підприємств. Визначальним при цьому є формування такого масиву, який найбільш ефективно дозволить використати переваги широкозахватної техніки. В той же час, на розмір впливає специфіка зони, наявність тваринництва, наближеність до переробних заводів та елеваторів. Короткострокова оренда стримує довгострокові інвестиції в сільське господарство, тому бажаним є термін укладення договорів оренди понад 10 років.

Збільшення розмірів дозволяє більш раціонально використовувати переваги широкозахватної техніки, зменшити вплив людського фактора на процес виробництва, запровадити нові технології виробництва. В той же час проблемним питанням при укрупненні підприємств є налагодження раціональної системи управління виробництвом та вирішення соціально-економічних питань регіонів.

Якщо розглядати економіку в цілому, то в малих (до 1000 га) та середніх (до 3000 га) за розміром підприємствах сконцентровано виробництво овочів, фруктів, молока та м'яса. Спеціалізація структурних підрозділів великих компаній формується виходячи із основного виду діяльності материнської компанії (цукор, зерно, молоко), при цьому ставка робиться на формування вузькоспеціалізованого, високоіндустріалізованого виробництва з чіткою експортною орієнтацією. Аналіз даних показує, що по групі підприємств із площею понад 8 тис. га виробляється найбільша питома вага продукції порівняно з іншими групами, зокрема 56,4% цукрових буряків, 26,5% – зернових, 21% – технічних. Загалом спостерігається тенденція до збільшення об'ємів виробництва із зростанням розмірів підприємств.

Аналіз даних із статистичної форми звітності №50 с.-г. дає змогу різнобічно характеризувати рівень виробництва в кожній із груп. Розвиток тваринництва у групі з площею понад 8 тис. га, приблизно такий, як і по всій сукупності підприємств, група виробляє 21,4% – молока та 19,5% м'яса. Дрібні підприємства мають значні можливості зайнятості в галузі овочівництва та плодівництва. Тому потрібно збільшувати частку інтенсивних виробництв у аграрному секторі.

Об'єктивними техніко-економічними перевагами великого виробництва перед дрібним є: більш високий рівень продуктивності праці; менші витрати на одиницю продукції; економія капітальних і експлуатаційних витрат на одиницю площі; більші можливості для раціональної організації виробництва, використання техніки, досягнень науки і прогресивної практики; більші можливості для зберігання та реалізації продукції в кращі строки і вищої якості тощо. Проте збільшення розмірів підприємств та їх підрозділів не може бути безмежним.

Розвиток агрохолдингів відбувається у напрямі зміцнення вертикальної інтеграції і удосконалення ефективної моделі бізнесу за рахунок накопичення унікального досвіду та впровадження інноваційних технологій. Забезпечення сталого розвитку виробництва досягається завдяки гармонізації рівноваги між господарською діяльністю та здатністю землі до відтворення. При формуванні розміру земельного масиву підприємство має керуватись принципом економічної раціональності та вибрати такий шлях розвитку, який дозволить при мінімумі затрат отримати максимум прибутку не порушуючи при цьому технологію виробництва.

Висновки

Оптимальним є розмір підприємства, який забезпечує максимальний прибуток. Формування розміру підприємства залежить від: цілей, які ставить перед собою компанія, та шлях їх здійснення в конкретному соціально-економічному середовищі; способів формування стартового капіталу; методів здійснення виробничо-господарської діяльності; форм організації виробництва. Формуючи земельний масив компанія має керуватись принципом економічної раціональності який дозволить при мінімумі затрат отримати максимум прибутку не порушуючи при цьому технологію виробництва.

Література

1. Лукінов І. І. Вибрані праці: у 2-х кн. / І. І. Лукінов. – Кн.1. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 816 с.
2. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Полісся і західного регіону України / редкол.: В.М. Зубець (голова) та ін. – К.: Аграрна наука, 2010. – 944 с.
3. Світове і регіональне виробництво аграрної продукції: монографія / П.Т. Саблук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 210 с.
4. Данкевич А. Є. Особливості розвитку земельних відносин в умовах концентрації землекористувань / А. Є. Данкевич // Землеустрій і кадастр. – 2011. – № 2. – С. 34–39

5. Данкевич А. Є. Роль агрохолдингів у соціальному розвитку села / А. Є. Данкевич // Агросвіт. – 2011. – № 12. – С. 30–35
6. Данкевич А. Є. Удосконалення земельних відносин в аграрній сфері / А. Є. Данкевич // АгроІнКом. – 2007. – № 5–6. – С. 120–122
7. Данкевич А. Є. Напрями удосконалення орендних земельних відносин у контексті розвитку агрохолдингів / А. Є. Данкевич // Землеустрій і кадастр. – 2011. – № 1. – С. 21–28